

YEŞİL BÜLTEN

EĞİTİM VE EKONOMİK
ARAŞTIRMALAR ŞUBESİ
HAZİRAN 2024

HAZİRAN AYI

YEŞİL HABERLER BÜLTENİ

- Dünya Bankası tarafından “Karbon Fiyatlandırmada Mevcut Durum ve Trendler 2024 Raporu” yayımlandı. Karbon piyasalarının 2023 yılındaki gelişimini inceleyen raporda, bugün Avustralya, Macaristan, Slovenya, Tayvan, Çin ve Meksika ile birlikte 75 ulusal karbon fiyatlandırma aracı faaliyette olduğu belirtilmektedir ve söz konusu mekanizmalar ile kapsanan küresel sera gazı emisyonu oranı yüzde 24 seviyelerine ulaşmıştır. Brezilya, Hindistan, Şili, Kolombiya ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu büyük orta gelirli ülkelerin, emisyon ticareti planlarının uygulanması konusunda kayda değer ilerleme kaydettiği ve enerji ve sanayi sektörleri hâlâ karbon fiyatlandırma kapsamının büyük kısmını oluştururken, uluslararası havacılık, denizcilik ve atık dahil olmak üzere diğer sektörlerde de ilerlemeler olduğu açıklanmaktadır. Ayrıca, karbon fiyatlandırma araçlarının, sera gazı emisyonlarının çevresel maliyetini fiyatlayarak, negatif çevresel dışsallıkların içselleştirildiği mekanizmalar olduğu, elde edilen fiyatlandırma gelirleri ise çevresel amaçlarla kullanılmaktadır ve yeşil dönüşüm için önemli bir fırsat yaratmaktadır. Raporda, 2023 yılında karbon fiyatlandırma mekanizmaları ile elde edilen küresel gelirin büyük ölçüde artış göstererek 104 milyar Amerikan Doları mertebelerine ulaştığı belirtilmiştir. Bu gelirlerin yaklaşık dörtte üçlük kısmı dünya genelinde faaliyette bulunan emisyon ticaret sistemleri ile elde edildi. Elde edilen gelirlerin yarısından çoğu ise, iklim ve çevre ile ilişkili alanlarda kullanıldı ve küresel karbonsuzlaşma çabalarına katkı sunulmuştur. Uzun süredir devam eden ETS'ler de dahil olmak üzere, ETS fiyat seviyeleri, Paris Anlaşması hedeflerine ulaşmak için gereken hedefin gerisinde kalmaya devam etmektedir. [Ayrıntılar...](#)
- Uluslararası Standartlar Örgütü, ISO 59004'ü yayımladı. ISO 59004, dögüsel ekonomiye geçişi teşvik etmek için özel olarak tasarlanmış ISO 59000 standart ailesinin bir parçasıdır. Bu standart, her türlü kuruluşa uygulanabilecek kapsamlı bir rehberlik sağlar. Temel terim ve kavramları tanımlamayı, dögüsel ekonomi vizyonunun ana hatlarını çizmeyi, temel ilkeleri açıklamayı ve sürdürülebilirliğe yönelik uygulanabilir adımlar için pratik rehberlik sunmayı içerir. Standart, kaynakların dögüsel kullanımına geçişi kolaylaştırarak Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi 2030'a katkıda bulunan kuruluşları desteklemeyi amaçlamaktadır. Küresel ekonominin (çıkarma, üretim, kullanım ve imha ile karakterize edilen) doğrusal modeli, kaynakların tükenmesi, iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı dahil olmak üzere önemli çevresel sorunlara yol açmıştır. ISO 59004, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimini ve yenilenmesini vurgulayan dögüsel ekonomi modelini savunarak bu sorunları ele almaktadır. [Ayrıntılar...](#)

- TİM tarafından, Çimento, Cam ve Seramik Sektörleri Sürdürülebilirlik Eylem Planları açıklandı. Eylem planlarında çimento, cam ve seramik sektörlerinin mevcut durum analizi yapılmış olup, sektörler sürdürülebilirlik, su, karbon ayak izi ve döngüsel ekonomi açısından değerlendirilmiş ve sektörlerin sürdürülebilirlik yol haritaları ortaya konmuştur. Seramik sektörünün sürdürülebilirlik ekseninde dönüşmek ve yenilikçi çözümler geliştirmek hususunda potansiyel barındırdığına vurgu yapılırken, çimentonun Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması kapsamında öncelikli kabul edilen altı sektörden biri ve çimento sektörünün yeşil dönüşümünü gerçekleştirmesinin acil olduğu belirtilmiştir. Ayrıca cam sektörünün çevre dostu bir ürün olduğu ve enerji tasarrufu sağlayan cam ürünlerinin kullanıldığı her alanda sürdürülebilirlik açısından büyük bir avantaj sunduğu, ülkemizde düşük seviyelerde geri dönüşümü yapılan cam kırığının geri dönüşüm oranlarının artırması gerektiğine dikkat çekilmiştir. [Ayrıntılar...](#)
- İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından, İSO Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi Araştırması yapıldı. Türkiye’de ilk kez sanayinin geneline yönelik olarak yapılan araştırma, Türkiye genelinde 717 sanayi firması ile gerçekleştirilirken, sürdürülebilirlik alanında sanayi firmalarının farkındalık, yaklaşım ve uygulama düzeyleri değerlendirildi. Türkiye genelinde sanayi firmalarının sürdürülebilirlik konusunda 100 üzerinden yapılan puanlamayla en yüksek skora ulaştığı alan 48,97 ile ‘Farkındalık’ oldu. Firmaların ‘Yaklaşım’ alanındaki skorları 34,27, ‘Uygulama Skorları’ ise 18,19 olarak ölçüldü. Katılımcıların yüzde 58’i Paris İklim Anlaşması hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtirken, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtenlerin oranı ise yüzde 42 seviyesinde kaldı. Araştırma, Türkiye’deki sanayi kuruluşlarının sadece yüzde 13’ünün karbon ayak izini hesapladığını ve sürdürülebilirlik konusunda kamuya açık rapor yayımlayan firmaların oranının yüzde 6 olduğunu ortaya koydu. Araştırmaya katılan firmalar, sürdürülebilirlik uygulamaları için en çok teşvik ve finansman desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtti. Araştırma, Türkiye’deki sanayi firmalarının sürdürülebilirlik konusunda yasal düzenlemeler ve yönetmeliklerin en önemli etken olduğunu gösteriyor. [Ayrıntılar...](#)
- TÜİK tarafından, 1990-2022 yıllarını kapsayan sera gazı emisyonu envanteri sonuçlarını açıklandı. 2022 yılında toplam sera gazı emisyonu, bir önceki yıla göre yüzde 2,4 azalarak 558,3 milyon ton (Mt) CO2 eşdeğeri olarak hesaplandı. Kişi başına düşen toplam sera gazı emisyonu, 1990’da 4,1 ton CO2 eşdeğeri, 2021’de 6,8 ton CO2 eşdeğeri ve 2022’de 6,6 ton CO2 eşdeğeri olarak kaydedildi. Toplam sera gazı emisyonlarında 2022 yılında CO2 eşd. olarak en büyük payı %71,8 ile enerji kaynaklı emisyonlar alırken bunu sırasıyla %12,8 ile tarım, %12,5 ile endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı ve %2,9 ile atık sektörü takip etti. Enerji sektörü emisyonları 2022 yılında, 1990 yılına göre %179,8 artarak beraber bir önceki yıla göre %1,4 azalarak 400,6 Mt CO2 eşd. olarak hesaplandı. Endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı emisyonları 1990 yılına göre %208,1 artarak beraber bir önceki yıla göre %6,4 azalarak 69,9 Mt CO2 eşd. olarak hesaplandı. Tarım sektörü emisyonları 2022 yılında, 1990 yılına göre %37,9 artarak beraber bir önceki yıla göre %5,1 azalarak 71,5 Mt CO2 eşd. olarak hesaplandı. Atık sektörü

emisyolları ise 1990 yılına göre %57,7 ve bir önceki yıla göre de %5,5 artarak 16,3 Mt CO2 eşd. olarak hesaplandı. [Ayrıntılar...](#)

- Avrupa Birliđi'nin açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) ve dünyadaki diğer gelişmelerin takibi ve atılabilecek adımların belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilmesi, Yeşil Mutabakat Eylem Planının uygulamasını takip etmek, küresel politika gereksinimleri dikkate alınarak çalışmaları yönlendirmek ve Eylem Planının kapsamını geliştirmeye ve etkinliğini artırmaya yönelik olarak gerekli görülen çalışmaların gerçekleştirilmesini sağlamak üzere amacıyla 2021/15 Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile oluşturulan Yeşil Mutabakat Çalışma Grubu (YMÇG) toplantıları düzenlenmektedir. Bugüne kadar gerçekleştirilen beş adet YMÇG toplantısının sonuncusu 7 Ağustos 2023 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen toplantılara dair Yeşil Mutabakat Çalışma Grubu'nun 2023 Yılı Faaliyet Raporu yayımlanmıştır. [Ayrıntılar...](#)
- BM Sürdürülebilir Kalkınma Raporu (SDR) 2024 yayımlandı. BM üye devletlerinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri konusundaki performansını izlemek amacıyla yayımlanan raporda, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) 17 (Uygulama araçlarının güçlendirilmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Ortaklığın yeniden canlandırılması) ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2 (Açlığın sona erdirilmesi, gıda güvenliğinin ve iyi beslenmenin sağlanması ve sürdürülebilir tarımın teşvik edilmesi) ile ilgili iki tematik bölüm yer alıyor. 2024 Raporu'nda ortaya çıkan başlıca bulgular şunlardır;
  - Ortalama olarak, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin yalnızca yüzde 16'sı 2030 yılına kadar küresel olarak karşılanma yolundadır; geri kalan yüzde 84'ü ise sınırlı ilerleme ya da ilerlemenin tersine döndüğünü göstermektedir. Küresel düzeyde, SKA 2 (Açlığa Sıfır), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SKA 14 (Suyun Altındaki Yaşam), SKA 15 (Karada Yaşam) ve SKA 16 (Barış) ile birlikte, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin ilerlemesi 2020'den bu yana durgun seyretmektedir. Ülkelerin büyük çoğunluğunun 2015 yılından bu yana ilerleme kaydettiği beş Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi hedefi şunlardır: obezite oranı (SKA 2 kapsamında), basın özgürlüğü (SKA 16 kapsamında), Kırmızı Liste Endeksi (SKA 15 kapsamında), sürdürülebilir nitrojen yönetimi (SKA 16 kapsamında), Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 2 kapsamında) ve – büyük ölçüde COVID-19 salgını ve ülkeler arasında değişen diğer faktörler nedeniyle – doğumda yaşam beklentisi (SKA 3 kapsamında). Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 9 (Sanayi, Yenilik ve Altyapı) dahil olmak üzere altyapı ve hizmetlere temel erişimle ilgili amaç ve hedefler, ülkeler arasında ilerleme çok yavaş ve eşitsiz kalsa da, biraz daha olumlu eğilimler göstermektedir.
  - Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın ilerleme hızı ülke grupları arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Kuzey ülkeleri Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na ulaşmada liderliğini sürdürmektedir. BRICS ülkeleri önemli ilerleme kaydederken, yoksul ve savunmasız ülkeler çok geride kalmaktadır. Önceki yıllarda olduğu gibi Avrupa ülkeleri, özellikle de İskandinav ülkeleri, 2024 Sürdürülebilir Kalkınma

Hedefleri Endeksi'nde ilk sıralarda yer almaktadır: Finlandiya birinci sırada yer alırken onu İsveç (2), Danimarka (3), Almanya (4) ve Fransa (5) takip etmektedir.

- Sürdürülebilir kalkınma, uzun vadeli bir yatırım sorunu olmayı sürdürmektedir. Küresel finansal mimarinin reformu her zamankinden daha acildir. Dünya, ulus devleti çok aşan birçok temel kamu malına ihtiyaç duymaktadır. Düşük gelirli ülkeler (LIC'ler) ve düşük-orta gelirli ülkeler (LMIC'ler), sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşacak ölçekte yatırım yapabilmeleri için acilen uygun fiyatlı uzun vadeli sermayeye erişim sağlamalıdır. Gerekli finansman seviyelerini harekete geçirmek, yeni kurumları, yeni küresel finansman biçimlerini (küresel vergilendirme dahil) ve küresel finansman için yeni öncelikleri (herkes için kaliteli eğitime yatırım yapmak gibi) gerektirmektedir. Raporunda küresel finansal mimaride reform yapılmasına yönelik stratejiler belirtilmektedir.

- Küresel zorluklar küresel iş birliğini gerektirmektedir. Barbados, BM temelli çok taraflılığa bağlılık açısından en üst sırada yer alıyor; Amerika Birleşik Devletleri son sırada yer alıyor. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri sorununun üstesinden gelinmesinde olduğu gibi, çok taraflılığın güçlendirilmesi de ölçümler ve izleme gerektirmektedir. Raporun yeni BM temelli çok taraflılığa destek endeksi (UN-Mi), ülkeleri BM sistemiyle olan etkileşimlerine göre sıralamaktadır; BM temelli çok taraflılığa en çok bağlı olan beş ülke şunlardır: Barbados (#1), Antigua ve Barbuda (#2), Uruguay (#3), Mauritius (#4) ve Maldivler (#5). Buna karşılık, ABD (#193), Somali (#192), Güney Sudan (#191), İsrail (#190) ve Kore Demokratik Cumhuriyeti (#189) UN-Mi'de en alt sırada yer alıyor.

- Gıda ve toprak sistemleriyle ilgili Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları özellikle hedefin dışındadır. Sürdürülebilir Kalkınma Raporu 2024, sürdürülebilir gıda ve toprak sistemlerine ulaşmaya yönelik üç olası yolu değerlendirmektedir; Dünya çapında 2030 yılına kadar 600 milyon insan hâlâ açlıkla karşı karşıya kalacağı; obezitenin artacağı; ve tarım, ormancılık ve diğer arazi kullanımından (AFOLU) kaynaklanan sera gazı emisyonları, toplam yıllık küresel sera gazı emisyonlarının neredeyse dörtte birini oluşturduğu belirtilmektedir. Mevcut eğilimlerin devam etmesinin, iklim değişikliğinin azaltılması, biyolojik çeşitlilik ve su kalitesi ile ilgili hedefler konusunda ülkeler arasındaki uçurumu genişleteceği belirtilmektedir. Mevcut ulusal taahhütlerin takip edilmesi durumu bir dereceye kadar iyileştirecek olsa da, bunlar büyük ölçüde yetersiz kalmaktadır. [Ayrıntılar...](#)